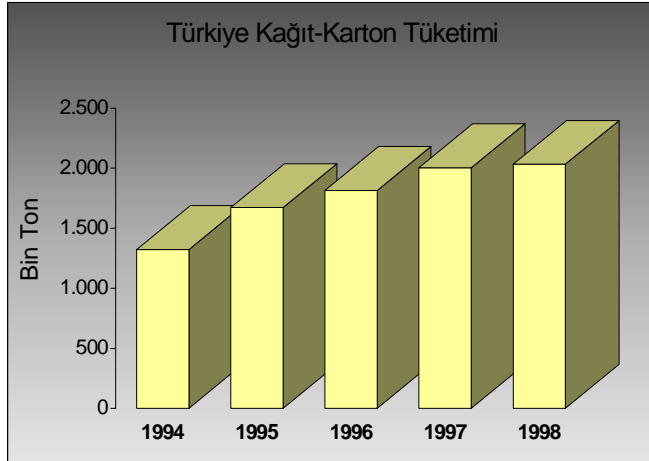
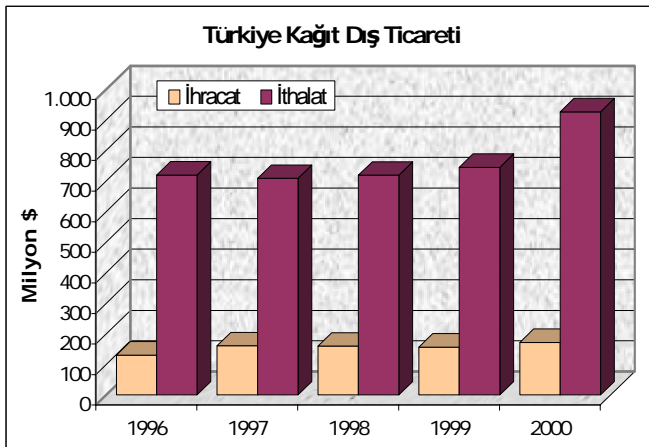

1999 yılında dünya kağıt-karton üretimi 316 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılında dünyanın en büyük kağıt-karton üreticisi 88 milyon tonluk üretimiyle ABD olmuştur. 1999 yılı dünya selüloz üretiminde ise ilk sırayı 57 milyon tonluk üretimi ile yine ABD almış, dünya tüketiminde de mevcut durumunu korumuş ve 95 milyon tonluk tüketimi ile birinci olmuştur.

Kağıt-karton üretiminde dünya sıralamasında 28. olarak yer alan Türkiye, selüloz üretiminde de 32. sıradadır. Dünya kağıt-karton tüketiminde ise 23. sırada bulunan ülkemiz, kişi başına kağıt-karton tüketiminde dünya sıralamasında 57. olarak yerini almaktadır. Türkiye'nin 1999 yılında kişi başına kağıt-karton tüketimi 33,0 kg olup Türkiye'de en fazla tüketilen kağıt türü oluklu mukavva kağıdıdır. Yazı tabı kağıdı tüketimde ikinci sırayı almış, kartonlar ise en çok tüketilen üçüncü kağıt türü olarak yer almıştır. 2000 ve 2001 yıllarında sektör genelinde üretimin bir önceki yıllara göre %5 oranında artacağı öngörülmektedir.

Kağıt sektörü 2000 yılında dünya kağıt fiyatlarındaki seviyeyi yakalamış durumda olduğundan, ihracatta bir artış söz konusudur. Ayrıca, 2000 yılı boyunca doların uzun süre sabit kalması, yurtdışı kağıt fiyatlarını cazip hale getirmiş ve dolayısıyla ithalat %24 artmıştır. Türkiye'nin kağıt ihracatında ilk üç ülke Gürcistan, Azerbaycan ve İsrail iken, ithalatındaki en önemli ülkeler sırasıyla Almanya, Rusya Federasyonu ve Finlandiya'dır.

İÇİNDEKİLER

Giriş	2
1) Sektörün Tanım ve Sınıflandırılması	3
2) Kağıt Üretim Prosesi	4
3) Dünya Kağıt Sektörü	5
4) Türkiye'de Kağıt Sektörü	9
a) Türkiye Kağıt-Karton Üretimi ve Kapasite Kullanım Oranı	10
b) Türkiye Kağıt Sanayiinde İsdihdam	13
c) Türkiye Kağıt Fiyatları	13
d) Türkiye'de Kağıt Standartları	14
e) Türkiye'nin Kağıt İhracatı	14
f) Türkiye'nin Kağıt İthalatı	16
6) Sektör Sorunları	18
7) Genel Değerlendirme ve Öneriler	19
Kağıt Sanayii Üretici ve İhracatçıları	21
Kaynaklar	

EKİM-2001

Hazırlayan
Sevil SAKARYA
AR-GE ŞUBESİ

Not: Kaynak gösterilmek kaydıyla alıntı yapılabilir.

GİRİŞ

Kağıt, gerek kültürel gerekse endüstriyel kullanımıyla insanlığın en önemli gereksinimlerinden biridir ve bu açıdan kağıt tüketim oranı, hem endüstriyel hem de kültürel gelişmişliğin bir göstergesidir.

Cumhuriyet döneminde ilk kurulan sanayi dallarından biri de kağıt sanayidir. Türk ekonomisinde önemli bir yeri olan kağıt sanayinin kuruluşu, Cumhuriyetin ilanından sonra başlayan planlı kalkınma dönemine rastlamaktadır.

Daha önceki dönemlere bakıldığında; 15., 18. ve 19.yy'larda İstanbul, İzmir ve Bursa'da bazı kağıt imalathanelerinin çalıştırıldığı ancak, bu imalathanelerin kapitülasyonlar ve yabancılara tanınan çeşitli imtiyazlar nedeniyle yabancı şirketlerle rekabet edememeleri sonucunda kapandıkları görülmüştür.

Ülkemizde ilk kağıt fabrikası "Sümerbank Selüloz Sanayii Müessesesi" adı ile 10 bin ton/yıl kapasiteli olarak İzmit'te kurulmuştur. 1955 yılında 6560 sayılı yasa ile Sanayi Bakanlığı'na bağlı bir K.İ.T.'ne dönüştürülmüş ve Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları İşletmesi (SEKA) Genel Müdürlüğü adını almıştır.

1936'da İzmit'te kurulan ilk kağıt fabrikasından sonra başka bir yatırım yapılmamış, İzmit'te yenileme yatırımlarıyla yetinilmiştir.

1963-79 dönemi Türk kağıt sektörü için tam bir büyüme ve gelişme dönemi olmuştur. 1970'te Aksu ve Çaycuma, 1971'de Dalaman, 1979'da Afyon Selüloz, 1981'de Balıkesir, 1984'te Akdeniz ve Kastamonu fabrikaları üretime başlamış, bu gelişmeler sonucunda sektörde kamu kesiminin kurulu kapasitesi 645 bin ton'a yükselmiştir.

Sektörde kamu yatırımları, özellikle 70'li yıllarda ve 80'lerin ilk yarısında hızla artmış, ancak daha sonra durdurulmuştur.

Özel sermaye yatırımları, kamuya göre oldukça yenidir. 1970'te 17 bin ton civarında olan özel sektör üretimi, kamu üretiminin yaklaşık sekizde biri iken, yatırımlardaki artışla ilk kez 1991'de SEKA'nın toplam üretimini aşmıştır.

1980'li yıllarda ulusal ekonomilerde giderek daha belirginleşen dışa açılma süreci, kağıt sektöründe de etkisini göstermiştir. Türkiye açısından bu eğilim, AB ile girilen Gümrük Birliği deneyimi ile daha da güç kazanarak, sektörün dünyanın en iddialı kağıt üreticilerinin de içinde bulunduğu piyasaya açılması sonucunu vermiştir.

Önceleri ithal ikamesi sağlamaya yönelik olarak kurulan ve dönemin ekonomik anlayışı gereği bu koşullar içinde varlığını sürdüren tesisler, gerekli önlemler alınmaksızın ve yatırımlar yapılmaksızın dünya piyasalarında rekabete açılınca durumları daha da güçleşmiştir.

Türk kağıt sektörü 1996 yılına kadar geçen 60 yıllık dönemde kağıt sektörüne ait hiçbir veride dünya ortalamalarına ulaşamamıştır.

1 Ocak 1996'da gerçekleşen Gümrük Birliği (GB) sektör üzerinde bazı olumsuz etkiler yaratmıştır. GB'ne girilmesiyle birlikte Türkiye korumakta olduğu iç sanayini rekabete açmıştır. Bunun sonucunda sektörde rekabet gücü azalmıştır.

Sektörün hammadde yönünden dışa bağımlılık ve yüksek maliyet gibi sorunları daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır.

GB'den sonra Avrupa'daki düşük maliyetler nedeniyle avantajlı fiyatlarla yarı mamul şeklinde Türkiye'ye ithal edilen kağıtlar, yerli üreticiler için tehdit edici niteliktedir.

Diğer taraftan GB sonrasında kağıt ürünlerimizin AB malları ile rekabetinde, ürün kalitesine ilişkin test metodları ve ölçü sistemleri ön plana çıkmıştır.

1996 yılında dünya hammadde fiyatlarında sektör genelinde meydana gelen düşüş neticesinde tüm firmalarımızda reel satış hasılatı gerilemesi olmuştur. Yerli firmalar, 1996 yılında GB'ne geçilerek korumanın kaldırılması sonucu artan ithalatta rekabet etmek durumunda kalmışlardır. 1997 yılında talep tekrar artmış ancak istenilen seviyelere gelememiş ve fiyatlarda dalgalanmalar meydana gelmiştir. 1998 yılında Asya krizinin de etkisiyle Güneydoğu Asya'da artan aşırı kapasite, firmaların kapasite kullanım oranlarını daha da düşürmüş ve dünya fiyatlarında düşüş etkisi yaratmıştır. 1998 yılında yaşanan krizin de etkisiyle, bir çok sektörde olduğu gibi kağıt-karton sektöründe de tüketim daralması yaşanmıştır.

Özel sektör kuruluşlarının son yıllardaki yatırımlarıyla karton, temizlik ve yazı tabı kağıtlarının üretiminde miktar ve kalite yönünden önemli gelişmeler kaydedilmiştir. 1998 yılı itibarıyla, ülkemizin kağıt-karton tüketiminde yurt içi üretimin payı %67 olarak gerçekleşmiştir.

Son zamanlarda yeni teknoloji ve üretim tekniklerinin gelişmesi ve uygulanması çalışmalarına hız kazandırılmıştır. Üretim birimlerinin kapasiteleri artırılarak, daha büyük tesisler kurulması yoluna gidilmektedir.

Sektör 2000 yılında dünya kağıt fiyatlarındaki seviyeyi yakalamış durumda olduğundan, olumlu birçok gelişme göstermeye başlamıştır.

1) SEKTÖRÜN TANIMI VE SINIFLANDIRMASI

Kağıt sektörü, odun, jüt, kendir, kamış gibi yıllık bitkiler ve atık kağıt hammaddelerinden selüloz, odun hamuru, eski kağıt hamuru üretilmesiyle bu ara ürünlerin, değişik mekanik ve kimyasal işlemlerle kağıda dönüştürülmesine kadar geçen aşamaları içeren sanayi koludur. Selülozlar ara ürünleri, kağıt-kartonlar ise nihai ürünleri oluşturmaktadır.

Sektör şu şekilde sınıflandırılabilir:

1. Selülozlar

- a) *Kimyasal Odun Selülozları*
- b) *Mekanik Odun Hamuru*
- c) *Odun Dışındaki Bitkilerden Üretilen Selülozlar*

2. Eski (Atık) Kağıtlar

3. Kağıt-Kartonlar; genel olarak kağıt ve kartonların tanımında kullanılan en belirgin özellik 1m²'lik sayfanın gram cinsinden ağırlığıdır. Kağıt ve kartonlar genel olarak uluslararası literatürde şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

1) Kültürel Kağıtlar

- a) *Yazı tabı kağıtları*
- b) *Gazete kağıdı*

2) Endüstriyel Kağıtlar

- a) *Sargılık kağıtlar*
- b) *Temizlik kağıtları*
- c) *Kraft torba kağıdı*
- d) *Oluklu mukavva kağıtlar*
- e) *Kartonlar*
- f) *Sigara ve ince özel kağıtlar.*

Sektörün temel hammadresi olan selüloz, iğne yapraklı ve geniş yapraklı orman ağaçlarının gövde ve dallarından, hububat, tütün, haşhaş, ayçiçeği, kamış, pamuk, esporta, kendir, kenaf gibi yıllık bitkilerin sap, tohum ve yapraklarından elde edilmektedir.

2) KAĞIT ÜRETİM PROSESİ

Kağıt-karton üretim teknolojisi genel olarak, odun, yıllık bitki ve atık kağıt gibi hammaddelerden kimyasal, yarı kimyasal ve mekanik yollarla elde edilen hamurların (elyaf karışımı) dövme, kesme, saçaklandırma ve temizleme gibi işlemlere tabi tutularak dolgu ve şartlandırma maddeleri ilave edildikten sonra elek üzerinde safiha oluşturulması, kurutulması ve bunun uygun ebatta kesilmesi işlemlerini kapsar.

Kağıdın yapımında kullanılan başlıca hammaddeler ladin, göknar, çam, kayın, kavak, okaliptüs gibi orman ürünleri ile saman, kendir, keten, jüt kamışı gibi yıllık bitkilerdir. Ayrıca, atık kağıtlar, keten, kendir eskileri ve pamuklu paçavralar da hammadde olarak kullanılmaktadır.

Odunlar, yongalama makineleri, saman, kendir, kamış gibi yıllık bitkiler ise, kesme makineleri ile ufak parçalara ayrılırlar. Yongalar daha ziyade kalsiyum bisülfid, sodyum hidroksit, sodyum sülfür karışımı, bitkiler ise sodyum hidroksit, sodyum mono sülfid, sodyum sülfür gibi çeşitli kimyasal madde çözeltileri ile pişirme kazanlarında 135-180°C'de, 4-7 atü'lük basınç altında pişirilirlir. Bitkideki selüloz liflerini birbirine bağlayan lignin ve diğer bazı kimyasal maddelerin büyük bir kısmı bu işlem esnasında çözeltiliye geçer ve hamur halinde selüloz elde edilmiş olur. Esmer renkli olan bu selüloz yıkanır, içindeki yabancı maddelerden ve az pişmiş kısımlarından temizlenir. İstenirse kimyasal maddelerle beyazlatılır.

Kağıdın hammaddesini teşkil eden lifleri açılmış ve yumuşatılmış olan hamur, holander, rifayner vb. çeşitli hamur hazırlama makinelerine konularak su içinde öğütölme işlemlerine tabi tutulur. Bu arada ayrı yollardan gelen dolgu tutkallama makineleri ile gerekli hallerde boyalar, elde edilecek kağıdın özelliklerine göre hamura belli oranlarda karıştırılır.

Adı geçen hamur hazırlama makineleri, ilk çağlarda kağıtların yapımında kullanılan dibek ve tokmakla dövme sisteminin modernleştirilmiş şekilleridir.

Hazırlanan hamur, yatay hamur teknesi, elek ve dağıtma kasasından sonsuz süzgeçe gelir. Burada suyunun bir kısmını bırakarak yaş safiha halini alır. Daha sonra bu yaş safiha yaş preslerde suyunun bir kısmını daha bırakarak safiha halini alır ve buradan da kurutma silindirlerine, ardından da perdah valslerine gider. Bundan sonra perdahlanmış olarak tamponlara sarılır. Bu safihalar, ya istenilen boyutlarda kesilerek veya bobin haline getirilerek ambalajlanır ve satılır.

Kağıt üretim prosesinde de, kalitenin çok yüksek düzeylere çıkarılıp sıfır hata ile üretim yapılmasına, üretim hızı ve verimliliğin artırılmasına, maliyetlerin en aza indirilmesine imkan veren gelişmeler sağlanmıştır. Bunlar, otomasyondan (veya proses kontrol sistemleri) yeni proses dizaynlarında, ölçü ve test cihaz ve metodlarından proses analiz yöntemlerine ve kalite teminat sistemlerine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Örneğin kağıt makinesinin hamur kasası, uzun elek, pres, kurutma ve kalenderleme kısımları tasarımlarında kalite, verimlilik ve maliyetler açısından olumlu, önemli aşamalar kaydedilmiştir. Ancak, Türkiye kağıt sanayii mevcut teknolojisi rakipleriyle ile gelişen teknolojiye ayak uyduramamış olduğundan rekabet etmekte zorlanılmaktadır.

3) DÜNYA KAĞIT SEKTÖRÜ

Üretim

1998 verilerine göre, dünya kağıt-karton üretim kapasitesi ve kağıt üretiminin kıtalar arası dağılımına bakıldığında; Amerikanın en büyük kağıt üreticisi olduğunu ve %37'yle en yüksek kağıt üretim kapasitesine sahip olduğunu görmekteyiz. Asya, %31'lik payıyla Avrupa'nın önünde ikinci sıraya yükselmiştir. Dünya kağıt-karton üretiminden %29,7 oranında pay alan Avrupa'nın ardından %1,07 ile Afrika ve %1,05 ile Avustralya gelmiştir.

Dünyanın en büyük 150 kağıt-karton firması arasında, 1998 yılında, Kuzey Amerika, 58 Avrupa, 29 Asya, 11 Latin Amerika firması yer almaktadır.

1999 verilerine göre, dünya kağıt-karton üretimi 316 milyon ton, selüloz üretimi ise 179 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılında dünyanın en büyük kağıt-karton üreticisi 88 milyon tonluk üretimiyle ABD olmuştur. Onu 30,3 milyon tonla Japonya, 29,6 milyon tonla Çin Halk Cumhuriyeti, 20,2 milyon tonla Kanada ve 16,7 milyon tonla Almanya takip etmiştir. Aynı yıl ülkemizin kağıt-karton üretimi 1.4 milyon ton ve selüloz üretimi ise 333 bin tondur.

DÜNYA KAĞIT-KARTON VE SELÜLOZ ÜRETİMİ

		Kağıt-Karton Üretimi		Selüloz Üretimi	
		(Bin Ton)		(Bin Ton)	
1	ABD	88.064	ABD	57.074	
2	Japonya	30.361	Kanada	25.387	
3	Çin Halk Cum.	29.608	Çin Halk Cum.	16.425	
4	Kanada	20.208	Finlandiya	11.579	
5	Almanya	16.742	Japonya	10.990	
6	Finlandiya	12.947	İsveç	10.694	
7	İsveç	10.071	Brezilya	7.209	
8	Fransa	9.603	Rusya	4.750	
9	K.Kore	8.873	Endonezya	3.800	
10	İtalya	8.568	Fransa	2.591	
11	Endonezya	6.977	Şili	2.394	
12	Brezilya	6.943	Norveç	2.354	
13	İngiltere	6.567	Hindistan	2.320	
14	Rusya	4.467	G.Afrika	2.118	
15	İspanya	4.436	Almanya	1.912	
16	Tayvan	4.349	Portekiz	1.755	
17	Avusturya	4.141	Avusturya	1.688	
18	Meksika	3.796	İspanya	1.680	
19	Hindistan	3.375	Yeni Zelanda	1.457	
20	Hollanda	3.256	Avustralya	872	
21	Tayland	2.699	Tayland	860	
22	Avustralya	2.540	Polonya	851	
23	Norveç	2.291	Arjantin	672	
24	G.Afrika	2.041	K.Kore	587	
25	Polonya	1.823	İtalya	577	
26	İsviçre	1.753	Çek Cum	566	
27	Belçika	1.667	Meksika	546	

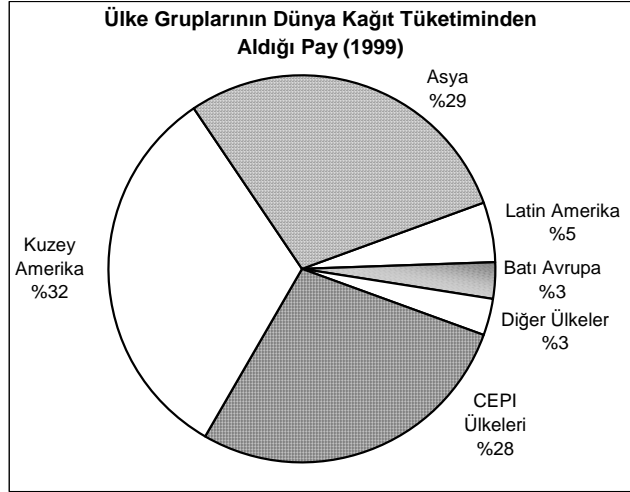
Kaynak: PPI (Pulp and Paper International) 1999 Yıllığı, Temmuz 2000

1999 yılı dünya selüloz üretiminde ise ilk sırayı 57 milyon tonluk üretimi ile yine ABD almış, onu 25,3 milyon ton ile Kanada, 16,4 milyon ton ile Çin Halk Cumhuriyeti, 11,5 milyon ton ile Finlandiya, 10,9 milyon ton ile Japonya ve 10,7 milyon ton ile İsveç takip etmiştir.

2000 yılında Kuzey Amerika'da kağıt fiyatları düşerken Avrupa'da yükselmiştir. Dünyanın büyük kağıt üreticileri, dünya üretim ve tüketimin 1/3'ine sahip olan ABD piyasasına odaklanmışlardır. ABD başta olmak üzere sadece 25 ülke gerekli olan toplam kağıt üretiminin %90'ını gerçekleştirmektedir.

TÜKETİM

Dünya üretiminde olduğu gibi tüketiminde de ABD büyük paya sahiptir. 1999 yılında dünya kağıt tüketiminden en büyük payı %32'lik oranı ile Kuzey Amerika almıştır. Onu %29 ile Asya izlemiştir. Dünya tüketiminden en büyük pay alan bölgelerden üçüncüsü ise Avrupa ülkeleridir. ABD'de kişi başına kağıt tüketimi yıllık 1,7 m³'dür. Bu oran Çin'in 15 katıdır.

Kaynak: Business&Markets/Paper Worldwide
*CEPI Ülkeleri: 18 Avrupa ülkesi+Norveç,İsviçre,Macaristan, Çek Cum. Ve Slovakya'dır.

DÜNYA KAĞIT-KARTON TÜKETİMİ

	Ülke	(Bin Ton)
1	ABD	94.648
2	Çin Halk Cum.	35.859
3	Japonya	30.303
4	Almanya	17.642
5	İngiltere	12.692
6	Fransa	10.939
7	İtalya	10.305
8	Kanada	7.517
9	K.Kore	6.639
10	İspanya	6.437
11	Brezilya	6.363
12	Tayvan	5.097
13	Meksika	4.824
14	Hindistan	4.020
15	Belçika	3.523
16	Avustralya	3.461
17	Hollanda	3.412
18	Endonezya	3.105
19	Rusya	2.655
20	Malezya	2.349
21	Polonya	2.255
22	İsveç	2.208

Kaynak: PPI (Pulp and Paper International)
1999 Yılı, Temmuz 2000

Avrupa'da kağıt karton tüketimine bakıldığında; en fazla tüketilen kağıt türünün yazı tabı kağıdı olduğu göze çarpmaktadır. Yazı tabı kağıdı tüketiminde ilk sırayı 6 milyon tonla Almanya almaktadır. Yazı tabı kağıdından sonra tüketim açısından ikinci sırada yer alan oluklu mukavva kağıdında da ilk sırayı Almanya almıştır. Gazete kağıdı tüketiminde ise İngiltere'nin 2,4 milyon ton ile en çok tüketimi yaptığı görülmektedir. Karton, sargılık kağıt ve temizlik kağıdında da Almanya'nın en fazla tüketimi yaptığı dikkat çekmektedir.

Ticaret

Asya krizinin etkisiyle bocalayan selüloz ve kağıt sanayi, ürün fiyatlarının yükselmesi ve sektörün paylaştığı güçlü performans ile 1999 yılında rahat bir nefes almıştır. Selüloz ve kağıt sanayi ürünleri talebi düşük stoklara rağmen yüksek bir artış göstermiştir. Meydana gelen bu kriz esnasında hedeflenen selüloz fiyatları ton başına 1000 dolar olmuştur.

Dünya'da milyonlarca insan, çevre bilinciyle, kağıt ürünlerinin dönüşümü için çaba göstermektedir. Örneğin, Avrupa'da 1990'lı yılların başlarından günümüze kadar kağıt dönüşüm oranı %55 üzerinde gerçekleşmiştir. 1998 yılında 36.7 ton hurda kağıt, yeni kağıt üretiminde kullanılmıştır.

Dünya kağıt-karton ticaretinin büyük bir kısmı gelişmiş ülkeler arasında olmaktadır. Kağıt ürünlerinin en önemli ithalatçıları başta ABD olmak üzere İngiltere, Almanya, Fransa ve İtalya gibi gelişmiş ülkelerdir. En önemli ihracatçılar ise büyük orman kaynaklarına sahip Kanada, Finlandiya, İsveç gibi ülkeler yanında Batı Avrupa ülkeleri ve ABD'dir. 1998 yılı itibariyle dünya kağıt-karton ürünleri ihracat hacmi 90 milyar \$'a, ithalat hacmi de 91 milyar \$'a ulaşmıştır. 1998 yılı itibariyle dünya kağıt-karton ihracatında önde gelen ülkeler 12 milyar \$ ile Almanya, 10 milyar \$ ile Kanada, 9.9 milyar \$ ile de A.B.D.'dir. Değer bazında Türkiye'nin dünya ihracatındaki payı %0.15'tir.

DÜNYA KAĞIT-KARTON İHRACATI (Bin \$)			
Ülke	1996	1997	1998
Almanya	11.448.614	10.745.945	11.588.029
Kanada	10.840.817	10.238.277	10.223.992
ABD	9.836.663	10.288.509	9.913.935
Finlandiya	8.570.526	8.412.133	9.055.658
İsveç	7.728.063	6.879.453	6.931.562
Fransa	5.801.367	5.510.694	5.701.865
İtalya	3.861.745	3.602.595	3.683.658
Hollanda	3.691.744	3.478.571	3.424.437
İngiltere	3.614.591	3.783.498	3.605.063
Belçika	2.987.568	2.919.633	3.286.032
Japonya	1.938.412	2.108.240	1.927.134
İspanya	1.390.335	1.521.594	1.598.186
Avusturya	3.236.701	2.784.708	2.916.513
Kore Cum.	1.227.639	1.455.128	1.663.001
İsviçre	1.409.246	1.408.012	1.480.864
Endonezya	941.689	925.917	1.415.033
Toplam	89.926.227	87.759.713	90.412.047

Kaynak:..ITC-web site

1998 yılı itibariyle dünya kağıt-karton ithalatında önde gelen ülkeler; sırasıyla ABD, Almanya ve İngiltere'dir.

DÜNYA KAĞIT-KARTON İTHALATI

(Değer: Bin \$)

Ülke	1996	1997	1998
ABD	12.159.007	12.263.048	13.396.485
Almanya	8.864.419	7.875.687	8.871.700
İngiltere	7.701.018	7.550.931	7.661.593
Fransa	6.715.720	6.365.136	6.975.544
Hollanda	4.176.334	3.639.576	3.744.059
İtalya	3.412.614	3.319.028	3.544.732
Belçika	3.603.141	3.412.447	3.808.838
Hong Kong	3.274.918	3.396.596	2.876.152
Çin.H.C.	2.775.988	3.228.386	3.400.183
Kanada	2.838.715	3.152.140	3.356.724
Meksika	2.029.635	2.323.447	2.528.951
İspanya	2.779.323	2.714.644	3.005.176
Japonya	2.246.650	1.814.248	1.600.853
Toplam	84.794.059	87.540.967	90.721.262

Kaynak:ITC-web site

Amerikan Orman ve Kağıt Derneği'nin raporuna göre, 2001 yılında kağıt sanayiinde olumlu gelişmeler beklenmemektedir. Şu anda yavaş seyretmekte olan büyüme hızının gelecek yıllarda da aynı şekilde sürmesi beklenmektedir. Yıllık kağıt satışlarının 2003 yılına kadar %1'den daha az bir oranda artacağı tahmin edilmektedir. Bununla beraber gazete kağıdı satışlarının da %2 oranında düşmesi beklenmektedir. Sadece atık kağıtta %2 oranında talep artışının olması öngörülmektedir.

Ayrıca, kağıt kullanımını yavaşlatması beklenen internet ve bilgisayar kültürünün hızla gelişmesinin dahi kağıt tüketimini azaltamayacağı tahmin edilmektedir. Uzun vadede e-mail kullanımı ve bunun gibi gelişmelerin, kağıt tüketimini azaltmasından çok artıracığı düşünülmektedir(*).

4) TÜRKİYE'DE KAĞIT SEKTÖRÜ

Ülkemizin kağıt sanayi, ülkedeki ekonomik büyümeye son derece duyarlı, güçlü bir alt yapıya sahip, son yıllarda hızlandırılan özelleştirme çalışmaları ile daha dinamik bir yapı kazanan ve özel sektör idaresindeki kuruluşların önemli bir bölümünde modernizasyon, kapasite artırma ve iyileştirme yatırımlarının son yıllarda yoğunlaştığı bir sektör olması itibariyle büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'de kişi başına düşen kağıt tüketiminin düşük olması nedeniyle uluslararası şirketlerin ilgisi her geçen gün artmaktadır. Yabancı firmaların ilgisini değerlendiren kimi kuruluşlar birleşme ve ortaklıklara yönelmişlerdir. 1999 yılında yoğunlaşan satın alma ve birleşmelerin önümüzdeki yıllarda da artarak sürmesi beklenmektedir.

*Business&Market/Paper Worldwide

Sektör yetkililerinin verdiği bilgilere göre; dünyada her dört yılda bir kağıt-karton sektörü ve sektöre bağlı alt gruplarda yükselme trendi yaşanmaktadır. Bu trend sırasında talepler yükselirken, gelişime bağlı olarak hammadde fiyatları ve nihai ürünlerin fiyatlarında da artışlar meydana gelmektedir. 1997-98 yıllarında tonu 350 \$'a kadar gerileyen selüloz fiyatlarının 2000 yılında tonunun 850-900 \$'a yükselmesi ve yine sektörün bir diğer önemli hammaddesi olarak değerlendirilen bir ton atık kağıdın 50 \$'dan 200 \$'a çıkması sektör yetkililerinin tahminlerini doğrulamıştır.

Sektör yetkilileri tarafından şu andaki Orman Kanunu'nun, özel sektörün orman alanlarından verimli bir şekilde yararlanmasının önünü kestiği ifade edilmektedir. Yetkililer Orman Kanunu'nun değiştirilmesi gerektiğine dikkat çekerek, şu anda özel sektöre boş arazilerin, ağaç yetiştirmek için tahsis edilebildiğini ancak buradan verim alabilmek için 10-15 yıllık bir sürenin geçmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Mevcut orman plantasyonu alanlarının verilmesinin ve bu alanlardan yararlanan sanayicilerin her sene kestiği miktar kadar dikim yapmak sureti ile çevrim oluşturulmasının gerekli olduğu belirtilmektedir.

a) Türkiye Kağıt-Karton Üretimi ve Kapasite Kullanım Oranı

Kağıt-karton üretimine bakıldığında 28. sırada yer alan ülkemiz, selüloz üretiminde 32. sıradadır. Türkiye dünya kağıt-karton tüketiminde ise 23. sırada bulunurken, kişi başına kağıt-karton tüketiminde 33 kg ile dünya sıralamasında 57. olarak yerini almaktadır.

TÜRKİYE'NİN	KAĞIT-KARTON ÜRETİMİ		SELÜLOZ ÜRETİMİ		KAĞIT-KARTON TÜKETİMİ	
	Bin Ton	<i>Dünya Sıralamasında Türkiye'nin Yeri</i>	Bin Ton	<i>Dünya Sıralamasında Türkiye'nin Yeri</i>	Bin Ton	<i>Dünya Sıralamasında Türkiye'nin Yeri</i>
1995	1.235	29	473	28	1.701	25
1996	1.106	29	352	30	1.811	22
1997	1.245	28	356	30	2.045	22
1998	1.356	28	391	30	2.026	22
1999	1.351	28	334	32	2.123	23

Kaynak: Selüloz ve Kağıt Sanayii Vakfı

Ülkemizde kağıt-karton kapasite kullanım oranı 1995 yılında yıllık ortalama %79 iken, 1996'da %80,9'a, 1997 yılında da %83'e yükselmiştir. 1998 yılında ise %77,4'e düşmüştür. Türkiye kağıt-karton üretiminin son beş yıllık gelişimi ile dünya kağıt-karton üretiminin aynı dönemlerdeki gelişimine baktığımızda, bir paralellik gözlenmektedir. Sargılık kağıtlardaki artış, makinelerdeki modernizasyon yatırımları sonucu gerçekleşmiştir. Oluklu mukavva kağıtlarındaki kapasite artışları ve sektöre yapılan modernizasyon yatırımlarının üretimi artırması ve fabrikalardaki bazı makinelerin üretime geçip devreye girmesiyle gerçekleşmiştir. Oluklu mukavva kağıtları, diğer bütün sektörlerin ürünlerinin ambalajlanması ve taşınmasında kullanılan kutuların hammaddesidir. Sanayi ürünleri kadar yaş meyve ve sebzeden gerek iç piyasada gerekse ihracatta kullanılan oluklu mukavva kutuların önemi, rekabet edebilirlik açısından gün geçtikçe artmaktadır. Ülkemizde tarım sektörünün gelişme potansiyeli oluklu mukavva kutu gereksinimini büyük ölçüde artıracaktır.

Kartonlardaki üretim artışının nedeni ise, Türkiye kağıt sanayiinde %60'lık büyük bir pazar payına sahip olan bir üreticinin yapmış olduğu kapasite artırımıdır.

TÜRKİYE'NİN KAĞIT SANAYİ ÜRETİMİ

(Miktar: Ton)

Ürünler	1998	1999	(%)	1999	2000	(%)
			Değişim	(Ocak-Mart)	(Ocak-Mart)	Değişim
Gazete kağıdı	101.115	68.210	-32,5	17.390	20.163	15,9
Yazı kağıdı	142.563	126.355	-11,4	25.829	27.580	6,8
Sargılık kağıt	18.637	14.906	-20,0	3.385	4.559	34,7
Kraft torba kağıdı	53.756	36.606	-31,9	4.829	10.212	111,5
Karton	198.360	159.600	-19,5	33.398	45.824	37,2
Oluklu mukavva kağıt	129.483	121.902	-5,9	10.223	35.864	250,8
TOPLAM	643.914	527.579	-18,1	95.054	144.202	51,7

Kaynak: DİE Aylık Sanayi Üretim Endeksi.

Türkiye kağıt üretimindeki artışın nedeni, talep artışlarını karşılamak, bunun için yeni makinelerin devreye girmesi ve kalite nedeniyle yaşanan rekabet gücünün modernizasyon çalışmalarıyla mevcut tesislerde aşmaya çalışılmasıdır.

Kağıt sanayii 1999 yılını üretim açısından oldukça kötü geçirmiş, ancak 2000 yılının ilk aylarında toparlanmaya başlamıştır. DİE'nün aylık üretim endeksine göre, kağıt sanayi üretimi Ocak ve Şubat aylarında %28'in üzerinde artış kaydetmiştir. Mart ayı üretim artışı ise %4,9 olarak gerçekleşmiştir. Böylece üç aylık ortalama üretim artışı %19,3 oranında olmuştur. Bu artış gazete kağıdı, yazı kağıdı, sargılık kağıt, kraft torba kağıdı, karton ve oluklu mukavva üretimlerinde de izlenmiştir. 1999 yılında %18,1 oranında azalarak 527 bin ton düzeyine gerileyen bu kağıtların üretimi 2000 Ocak-Mart döneminde %51,7 oranındaki artışla 144 bin tona yükselmiştir.

KAĞIT-KARTON KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)

	Kamu	Özel	Yıllık Ortalama
1995	80.6	77.6	79.0
1996	78.8	81.9	80.9
1997	78.5	84.6	83.0
1998	75.5	78.3	77.4

Kaynak: DİE

2000 yılında kağıt üretiminden en büyük payı 45,8 bin tonla karton almış, 35,9 bin tonla oluklu mukavva kağıtları takip etmiştir. En fazla üretimi yapılan üçüncü kağıt türü 27,5 bin tonla yazı kağıdının ardından 20,1 bin tonla gazete kağıdı gelmiştir.

Kağıt-karton kapasitesinin en büyük olduğu bölge, 718 bin tona ulaşan üretim kapasitesi ile Marmara Bölgesi'dir. Bölge 13 fabrikasıyla Türkiye geneli toplam üretim kapasitesinden %45'lik pay almaktadır. Üretim kapasitesinin en

büyük olduğu ikinci bölge ise Ege Bölgesi'dir. Bölgedeki 9 fabrikanın 317 bin tonluk üretim kapasitesi vardır. Toplam üretim kapasitesinden aldığı pay ise %17,4'dür. Kapasite dağılımı açısından Türkiye üçüncülüğünü elde eden bölge, 4 fabrika ile 265 bin tonluk üretim kapasitesi olan Akdeniz'dir. Bölge toplam üretim kapasitesinden %14,5'luk pay almaktadır. Türkiye'de 38 fabrikada kağıt-karton üretimi yapılırken, bu fabrikalardaki üretim kapasitesi 1.8 milyon ton olarak tespit edilmiştir.

KAĞIT-KARTON KAPASİTESİNİN BÖLGESEL DAĞILIMI

Bölgeler	Fabrika Sayısı	Makine Sayısı	Toplam Kapasite (Ton/Yıl)	Dağılım (%)
Trakya-İstanbul	7	10	295.000	16,2
Marmara	6	16	522.886	28,7
B.Karadeniz	2	2	85.200	4,7
D.Karadeniz	1	1	82.500	4,5
Ege	9	10	317.000	17,4
Orta Anadolu	6	7	130.500	7,2
Akdeniz	4	5	265.000	14,5
Güney Doğu	3	4	124.000	6,8
Toplam	38	55	1.822.086	100

Kaynak: Selüloz ve Kağıt Sanayii Vakfı.

1995-1999 yılları arasında kişi başına kağıt-karton tüketiminin, 1998 yılı haricinde giderek arttığı görülmektedir. 1995 yılında kişi başına tüketim 27,2 kg iken, 1999 yılında bu miktar 33 kg'a çıkmıştır. Rakamların yansıttığı gerçek, Türkiye kağıt-karton sanayii açısından büyümeye açık bir ülkedir.

TÜRKİYE'NİN KİŞİ BAŞINA KAĞIT-KARTON TÜKETİMİ

	(KG)
1995	27,2
1996	28,4
1997	32,9
1998	32,7
1999	33,0

Kaynak: Selüloz ve Kağıt Sanayii Vakfı

1998 yılında Türkiye'de en fazla tüketilen kağıt türü oluklu mukavva kağıdıdır. Yazı tabı kağıdı tüketimde ikinci sırayı almış, kartonlar ise en çok tüketilen üçüncü kağıt türü olarak yer almıştır. Gazete kağıdı kartonlardan sonra en çok tüketilen dördüncü kağıt türü olarak yer almıştır. Daha sonra sırasıyla kraft torba kağıdı, temizlik kağıdı, sargılık kağıt ve en son olarak sigara kağıdı gelmektedir.

2000 yılından itibaren kağıt-karton üretim kapasitesinin devam etmekte olan yatırımların tamamlanmasıyla birlikte %10 oranında artacağı tahmin edilmektedir. 2000 ve 2001 yıllarında sektör genelinde üretimin önceki yıllara göre %5 artacağı öngörülmektedir. Belirtilen yıllarda iç tüketimde %5, ithalatta %5 ve ihracatta %10 oranında artış öngörülmektedir.

YILLAR İTİBARIYLA KAĞIT - KARTON TÜKETİMİ

(Miktar: Ton)

Ürün Cinsi	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Yazı Tabı Kağıdı	252.3	294.651	243.725	278.737	280.507	346.383	383.585
Gazete Kağıdı	271.176	387.773	239.863	353.51	363.608	379.894	331.566
Sargılık Kağıt	46.116	34.071	43.143	32.785	53.348	53.049	68.071
Temizlik Kağıdı	39.892	46.755	39.779	41.854	60.876	57.695	69.848
Kraft Torba Kağıdı	101.957	119.728	93.238	141.012	144.439	109.598	118.709
Oluklu Mukavva	346.317	459	424.416	529.434	607.152	685.947	688.446
Kartonlar	178.516	237.589	228.253	285.168	293.509	360.523	358.492
Sigara ve İn. Öz.Kağ.	7.818	8.665	8.158	9.704	10.325	10.928	13.510
TOPLAM	1.244.092	1.588.232	1.320.575	1.672.204	1.813.764	2.004.017	2.032.227

Kaynak:SEKA Genel Müdürlüğü

b) Kağıt Sanayiinde İsdihdam

DİE'nin kağıt hamuru, kağıt ve mukavva imalatında 100, kağıt ürünleri, ambalaj kağıtları ve basım sanayinde 50 ve daha fazla sayıda kişi çalıştıran işyerlerinden edinilen bilgilere dayanarak derlediği bilgilere göre; üretimde çalışanlar sayısında 1997-99 yılları arasında kağıt sanayiinde %11, basım sanayinde %18 oranında azalma olmuştur. 1997 yılının son çeyreğinde kağıt sanayinde faaliyet gösteren 80 işyerinde üretim bölümünde 14.197 kişi, diğer işlerde 3.818 kişi çalışırken, 1999 yılının son çeyreğinde üretimde çalışanların sayısı 12.430 kişiye inmiştir. Buna karşılık diğer işlerde çalışanlar sayısı 3.864'e yükselmiştir. Toplam çalışanlar sayısı 16.294 kişiye gerilemiştir.

KAĞIT SANAYİNDE İSDİHDAM

Yıllar	Sektör	İşyeri	Üretim	Diğer	Toplam
1997	Kamu	10	5.974	852	6.826
	Özel	70	8.223	2.966	11.189
	Toplam	80	14.197	3.818	18.015
1998	Kamu	10	5.383	1.139	6.522
	Özel	71	7.753	2.757	10.510
	Toplam	81	13.136	3.896	17.032
1999	Kamu	10	5.098	1.130	6.228
	Özel	70	7.332	2.734	10.066
	Toplam	80	12.430	3.864	16.294

Kaynak: DİE

c) Türkiye Kağıt Fiyatları

Kağıt-karton sektöründeki fiyat artışları tüm kağıt türlerinde toptan eşya fiyat artışlarına göre düşük kalmaktadır. Bunun nedeni bazı kağıt fiyatlarının politik olaylardan etkilenmeye müsait olmasıdır. Kültürel kağıtlar devletin eğitim politikası ile dolaylı olarak ve okul defter, kitap kağıdı vb. kağıtlar halkın alım gücü ile doğrudan ilgili olduğundan bu tür kağıtlara yeterli şekilde fiyat ayarlaması yapılamamaktadır. Ayrıca, ihtisas gümrükleri olmadığı için, gümrüklerden her türlü kalitede ve düşük fiyatlarla giren ithal mallarla rekabet edebilmek için, sektör firmaları fiyatlarını aşağı çekmek zorunda kalmaktadırlar.

YURT İÇİ KAĞIT-KARTON FİYATLARI

(Bin TL/Ton)

	1995	1996	1997	1998	Yıllık Artışlar (%)		
					95/96	96/97	97/98
Yazı Tabı Kağıdı	58.150	66.600	111.000	188.500	14.5	66.7	69.8
Gazete Kağıdı	26.450	45.500	75.000	126.700	72.0	64.8	68.9
Sargılık Kağıtlar	70.500	101.500	120.500	205.000	44.0	18.7	70.1
Temizlik Kağıtları	59.100	89.400	159.300	265.000	51.3	78.2	66.4
Kraft torba kağıdı	34.350	60.000	74.200	134.500	74.7	23.7	81.3
Oluklu Mukavva Kağ	33.450	31.650	57.650	96.500	-5.4	82.1	67.4
Kartonlar	39.500	43.350	69.700	130.500	9.7	60.8	87.2
Sigara İnce ö.kağıdı	178.450	250.300	468.000	850.000	40.3	87.0	81.6

Kaynak: Selüloz ve Kağıt Sanayii Vakfı

d) Türkiye'de Kağıt Standartları

Genel olarak kağıt-karton sektöründe uygulanan test metodları şu anda TAPPI (Technical Association of Pulp and Paper) standart metodlarıdır. TAPPI dışında SCAN, DIN ve ISO gibi dünyaca bilinen ve kullanılan standartlar da mevcuttur. Ancak, sektörce kullanılan standart TAPPI metodları, günümüze kadar sürekli geliştirilmiş ve değiştirilmiş olmasına rağmen buna paralel yapılması gereken değişiklik ve uyarlamalar ülkemiz kağıt sanayiinde uygulanmamıştır. Bu durum ithal kağıdın yurda girmesiyle ve Türkiye'nin dışarıya daha açık bir ekonomi politikası izlemeye başlamasıyla önemini göstermiş ve kalite ön plana çıkmıştır. Dolayısıyla, kaliteyi ilgilendiren her türlü test metodu, ölçüm sistemi ve analiz yöntemleri gibi unsurlar, gelişmiş teknolojilerle aynı olmak durumundadır. Kullanılan test metodlarının günümüze uyarlanması çalışmalarını kağıt sektöründe başlatılmıştır(*)

e) Türkiye'nin Kağıt İhracatı

2000 yılında dünya genelinde 140'a yakın ülkeye ihracat yapan Türkiye kağıt sanayii, 2001 yılında da ihracata verdiği önemi sürdürmüş ve 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde bir önceki yıla kıyasla kağıt ihracatında yaklaşık %37 oranında bir artış gerçekleştirmiştir.

2000 yılında Türkiye'nin en çok ihraç ettiği kağıt türü, oluklu/oluksuz kağıt/kartondan kutulardır. Yeni kapasitelerin sektöre girmesi sonucu bu ürünün ihracatı artma trendine girmiştir. 2000 yılı ihracatında ikinci önemli kalem temizlik kağıdıdır. Temizlik kağıdında iç piyasadan artan ürün fazlaları ihracata yönlendirilmektedir. Yazı tabı kağıdı ve defterler de ihracatımızda önemli yer tutmuştur. UNICEF'le yapılan anlaşmalar sonucunda defter ihracatımız son yıllarda sürekli artış göstermiştir.

(1- Yazı tabı kağıtlarının kullanıldığı defter, zarf, yazışma, aydınlar, mumlu, duvar, sargılık, fotokopi, telex ve resim kağıtları için TSE standartları sırasıyla şöyledir: TS 4544, 6488, 5735, 5734, 3975, 5228, 9680, 10776, 11547, 11432.

2- Oluklu mukavva imalinde kullanılan kağıtlarla ilgili olarak TSE'nin çalışmaları devam etmektedir. Ancak TSE'nin oluklu mukavva kutularla ilgili TS 609, 635, 636, 1301, 1302, 3120, 3121, 3122, 3214 standartları mevcuttur.

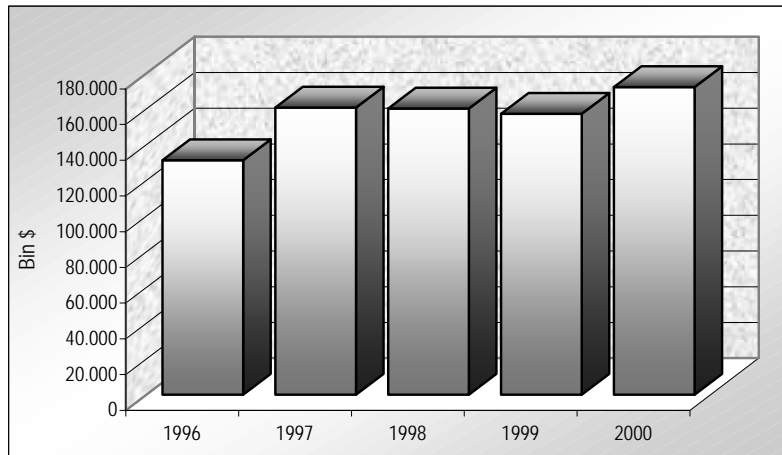
3- ISO 9000 sistem standardıyla ilgili olarak sektörde çalışmalar sürdürülmekte olup 38 adet kuruluşun ISO 9000 alan 17 kuruluşumuz vardır. Bazı özel sektör kuruluşlarımız ise ISO 9001 standardı almışlardır.)

TÜRKİYE KAĞIT İHRACATI

	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)
1996	97.471	131.209
1997	123.091	160.716
1998	131.795	160.224
1999	154.985	157.270
2000	146.513	172.160

Kaynak:DTM verileri.

TÜRKİYE'NİN KAĞIT İHRACATI

Kaynak: DTM verileri.

2000 yılında ise; 172 milyon \$ olarak kaydedilen Türkiye'nin kağıt ihracatındaki en önemli ülkeler sırasıyla İsrail, Bulgaristan, Azerbaycan ve Gürcistan'dır. Kağıt sektörü 2000 yılında dünya kağıt fiyatlarındaki seviyeyi yakalamış durumda olduğundan ihracatta bir artış söz konusudur.

TÜRKİYE KAĞIT İHRACATINDA ÖNEMLİ ÜLKELER (2000 YILI)

	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)
İsrail	14.220	13.321
Bulgaristan	9.618	10.566
Azerbaycan	6.837	9.466
Gürcistan	6.254	9.260
Kazakistan	3.035	7.963
İngiltere	5.469	7.235
Romanya	5.448	7.119
K.K.T.C.	5.540	6.585
Ukrayna	5.938	6.516
Almanya	3.217	6.442
İran	10.793	5.570

Kaynak:DTM verileri

Kağıt sektöründe ihracatı artırma konusunda alınan kararlar doğrultusunda yeni bazı pazarlara gerekli maliyetin karşılanarak girilmiş olması ihracata olumlu etkide bulunmuştur. Bu pazarlar Gürcistan, Azerbaycan ve İsrail'dir. 1999 yılında yapılan yeni yatırımlar kapasitenin artmasına dolayısıyla üretim artışına neden olmuştur. Sektörde arz fazlasının bulunması, ancak yurt içi talebin aynı kalması, hatta giderek daralması arz fazlasının maliyet fiyatına ihracata kanalize edilmesine yol açmıştır. İran'a coğrafi olarak yakın olmamız bu pazara olan ihracatımızın artışındaki en büyük nedendir. Bununla beraber, 2000 yılında bir önceki yıla göre dikkat çekici miktarda ihracatımızın artış gösterdiği bir ülke olan İran'ın iç hatlarında var olan demiryolu arızasının giderilmesiyle İran demiryolunun açılması ve İran'da ithalat yapabilmek için firmaların İran makamlarından almak zorunda olduğu ithal izni için 2001 yılında erkenden müracaat etmesi ülkemiz kağıt ihracatı üzerinde olumlu bir etki yaratmıştır. Ayrıca, 2000 yılında yetersiz olan kapasiteyi güçlendirmek amacıyla yapılan yatırımlar kağıt üretim kapasitesini yükseltmiş ve 2001 yılında gelen ithal taleplerinin daha etkin bir şekilde karşılanmasına katkıda bulunmuştur.

f) Türkiye'nin Kağıt İthalatı

Türkiye kağıt, kağıt ürünleri ve basılı eserler konusunda ithalatçı bir ülkedir. İthalat içinde hammaddenin de önemli bir ağırlığı bulunmaktadır.

KAĞIT SANAYİİ HAMMADDE İTHALATI

Miktar: Ton Değer: Bin \$

	1996		1997		1998	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
Tomruk	46.138	3.230	0	0	19.850	1.390
Sülfat Selülozu	189.973	110.558	247.070	124.333	288.792	137.132
Sülfat Selülozu	12.849	10.008	14.373	8.894	14.686	9.974
Odun Hamurları	99	39	680	499	636	377
Atık Kağıt	25.896	5.828	62.508	9.899	31.754	5.654

Kaynak:DTM

2000 yılı boyunca doların uzun süre sabit kalması, yurtdışı kağıt fiyatlarını cazip hale getirmiş ve dolayısıyla ithalat %24 oranında artmıştır. Ancak, doların 2001 yılında dalgalanmaya bırakılması kağıt üreticilerinin tekrar SEKA'ya dönmeye yol açmıştır. Bu doğrultuda 2001 yılı boyunca SEKA'ya olan kağıt talebinin yüksek olması beklenmektedir.

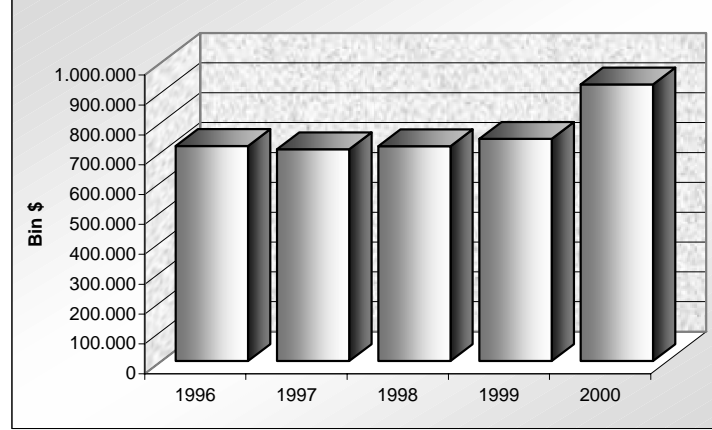
TÜRKİYE KAĞIT İTHALATI

	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)
1996	733.887	720.381
1997	888.870	708.996
1998	826.452	719.259
1999	939.343	744.584
2000	1.352.038	926.384

Kaynak: DTM verileri.

2000 yılında 926 milyon \$ olarak gerçekleşen kağıt ithalatımızda en önemli ülkeler sırasıyla Almanya, Rusya Federasyonu ve Finlandiya'dır.

TÜRKİYE'NİN KAĞIT İTHALATI

2000 yılında Türkiye'nin en çok ithal ettiği kağıt türü gazete kağıdıdır. Geçen yıla göre %18 oranında düşüş gösteren gazete kağıdı ithalatındaki azalmanın nedeni, yerli gazete kağıdı alımını artırmasıdır. En çok ithalatı yapılan ikinci kağıt türü baskı ve yazı kağıtlarıdır. Bu ürünün ithalatının yüksek oluşu Uzakdoğu ve Rusya'da ortaya çıkan krizler nedeniyle ülkemize ucuz fiyatla yazı tabı kağıdı ithalatından kaynaklanmaktadır. İthalatımızda önem taşıyan diğer kağıt türleri ise kağıt-kartonlar ve kraft torbalardır. Kağıt kartonlardaki ithalatın nedeni yurt içi üretim kapasitesindeki artışlar, kraft torbalardaki ithalatın nedeni ise bir Türk firmasının yurt dışında almış olduğu kağıt fabrikasıdır.

2000 YILI TÜRKİYE KAĞIT İTHALATINDA EN ÖNEMLİ ÜLKELER

Ülke	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)
Almanya	130.716	165.515
Rusya Fed.	525.934	152.125
Finlandiya	134.269	93.291
İtalya	62.915	66.240
Avusturya	76.057	62.959
Fransa	57.152	57.139
İsveç	68.645	50.276
ABD	43.082	43.615
İngiltere	18.411	28.106
İspanya	22.209	23.851

Kaynak: DTM verileri.

5) SEKTÖR SORUNLARI

► Sektörün kağıtlık odun ihtiyacı Orman Genel Müdürlüğü'ne bağlı Devlet Orman İşletmeleri'nce karşılanmaktadır. Ancak, Türkiye'de orman ürünlerinin çok pahalı olmasından şikayetçi olan sektör temsilcileri, ithal kağıtla rekabet edebilmek için orman alanlarının özelleştirilmesi gerektiğine ve Orman Kanunu'nun acilen değiştirilmesine ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedirler(*).

► Türkiye'de TEDAŞ'ın kağıt-karton sektörüne verdiği elektriğin fiyatı Avrupa ve Amerika ülkelerine kıyasla %40-80 oranında daha pahalıdır. Bu olgu ürün maliyeti açısından olumsuz bir faktör teşkil etmektedir.

► Türkiye'de sınai maliyet içinde enerji girdisinin payı firmadan firmaya değişmekle birlikte bu oran %30'lara kadar çıkabilmektedir. Üretici firmalar için enerji maliyetleri çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle enerji girdisini ucuza temin etmek ve en verimli şekilde kullanabilmek kağıt sektöründe firmaların özellikle yurt dışında rekabet şansını artırıcı bir unsur olmaktadır,

► Ülkemizde, çoğu imalat sanayi ürünlerinde olduğu gibi, kağıt ürünleri de maliyet ve fiyat bakımından Avrupa ülkelerinden oldukça yüksektir. Dolayısıyla bu kağıt ürünlerinin dünya pazarlarındaki rekabet gücünü ve buna bağlı olarak ihracatını olumsuz yönde etkilemektedir.

► Ülkemizde kağıt sanayine girdi teşkil eden ham ve yardımcı maddelerin kaliteleri genellikle düşüktür. Kağıt sanayine kalitesiz odun sunumunun yanında; yardımcı maddeler olan sap, reçine tutkalı vs. kaliteleri de kağıt kalitesini etkileyen unsurlar arasındadır.

► Kağıt fabrikalarında, işçilik ve personel masrafları elektrik ve hammaddenin ardından üçüncü sırada yer almaktadır. Fabrikaların teknolojik kapasiteleri küçük kalmış ve işgücü verimsizliği nedeniyle isdihdam giderleri yükselmiştir. Tesislerin eski ve verimsiz olması, sık sık arıza yaratması hem üretim ve bakım maliyetlerini artırmakta hem de makine başına daha fazla bakım personeli gerektirmektedir. Dolayısıyla personel masraflarını yükseltmektedir.

► Türkiye'de eski kağıdın dönüşüm oranı ile toplam hammadde içindeki kullanım oranının düşük olması nedeniyle eski kağıttan yeterince yararlanılamamaktadır. Gelişmiş ülkeler tüm kağıt-karton türlerinin üretiminde %35-100 arasında atık kağıt ve %30'lara varan miktarlarda dolgu maddesi kullanılmaktadırlar. Böylece, hem hammadde fiyatları aşağı çekilmekte hem de mürekkep giderme tesislerinin kağıt hamuru üretimine kıyasla getirdiği düşük enerjili ekonomik avantajdan yararlanılmaktadır.

► Kağıt sektöründe kullanılan standart TAPPI metodları, günümüze kadar sürekli geliştirilmiş ve değiştirilmiş olmasına rağmen buna paralel yapılması gereken değişiklik ve uyarlamalar ülkemiz kağıt sanayiinde uygulanmamaktadır.

► Ülke genelindeki istatistiki verilerin azlığı bu sektörde de kendini göstermektedir. Hammadde kaynaklarından başlayarak, makine kapasiteleri, maliyetler, ürün çeşitleri ve pazar analizleri konusunda bilgi eksikliği mevcuttur. Ar-Ge faaliyetlerinin yetersizliğinden kaynaklanan bu sorunlara, üniversite sanayi işbirliğinin sağlanamaması dolayısıyla bilgi yetersizliği temel teşkil etmektedir.

(*) Dünya Gazetesi, Kağıt-Matbaa-Basım Eki, 08.07.1999,

7) GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Ekonomik kriz içindeki ülkelerin talebinde meydana gelen gerileme nedeniyle toplam dünya kağıt-karton talebinin arza göre düşük kalması ve böylece dünya genelinde kağıt-karton sektöründe oluşan arz fazlasının yerli üreticileri giderek artan yurtdışı rekabete maruz bırakmıştır. Yerli üreticiler hem ithalatla mücadele etmek hem de oluşan stoklarını eritmek için 1998 yılı başından itibaren fiyatlarını düşürmeye başlamışlar ve 1999 yılı Ocak ayında fiyatlar en düşük seviyesine inmiştir.

Ayrıca, 1999 yılının Ağustos ayında ülkemizde yaşanan büyük depremin sektörü, depremin yaşandığı bölgede birçok kağıt-karton fabrikasının olması nedeniyle, olumsuz yönde etkilemiştir.

Global kağıt piyasalarında sadece yüksek kapasiteli ve yeni teknoloji kağıt üreticilerinin rekabet gücünü koruyabileceği gelecek yıllarda, Türkiye'nin de aralarında yer aldığı "ölçek ekonomisinden yararlanamayan" ülkelerin kağıt sanayileri tehdit altında bulunmaktadır. Dünyanın önde gelen kağıt firmalarının yer aldığı AB'ye adaylığımızın kabul edildiği bu günlerde Türk kağıt sektörünü koşulları sert bir rekabet beklemektedir. Kağıt sanayimizin ve kağıt sanayini girdi bakımından besleyen sanayi kollarının, AB ülkelerindeki eşdeğer sanayilerle maliyet yönünden rekabet edebilir düzeye getirilmeleri şarttır. AB ülkeleriyle kıyaslandığında, üretim maliyetleri yüksek kalan bazı kağıt fabrikalarının, dış pazarda yer edinebilmeleri ve uzun süre ayakta kalabilmeleri mümkün değildir. Sektörün genel olarak rekabet gücünün düşük, göreceli üstünlüklerinin sınırlı olduğu göz önüne alındığında; dünya standartlarında üretime geçemeyen kağıt tesislerimizin yoğun rekabet karşısında varlıklarını sürdüremeyip kapanması olasıdır.

Kağıt sektörü için önem arz eden konulardan biri de atık kağıttır. Türkiye atık kağıt konusunda sahip olduğu potansiyeli değerlendirememektedir. AB'ye uyum çalışmaları çerçevesinde kağıt-karton sektöründe geri kazanılan kağıt miktarının artırılması büyük önem taşımaktadır. En son verilere göre; Türkiye'nin toplam kağıt karton tüketiminin %38'i geri toplanabilmektedir. Ancak, AB üye ülkelerden toplam kağıt-karton tüketiminin %65'ini yeniden değerlendirilmesini istemektedir. Türkiye'de kağıt toplama konusunda yeterli girişimin sağlanmaması, Avrupa'daki örneklerinde olduğu gibi bir sistemin kurulamamasından kaynaklanmaktadır. Sektörün temel hammaddesi olan atık kağıdın toplanması, tasnif edilmesi ve balyalanarak fabrikalara sevki sektör için önem taşımaktadır. Bu işlemlerin kurumsallaşmış kağıt işleme tesislerinde ve ekonomik olarak yapılması gerekmektedir. Ayrıca, Avrupa'da olduğu gibi kağıt, metal, cam ve organik atıkların ayrı ayrı toplanmasını öngören sistemlerin oluşturulmasına da acilen ihtiyaç duyulmaktadır.

Yoğun enerji kullanan sektörün elektrik enerjisinden ve doğal gazdan kaynaklanan maliyetlerinin azaltılması doğrultusunda belli indirimlerin sağlanması gereklidir. Kojenerasyon yatırımlarını desteklemek için mevcut teşviklere ek olarak orta vadeli uygun kredi olanaklarının sağlanması, üretilen elektrik fazlasının daha kolay satılabilir hale getirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir,

Kağıt sanayinin ikinci en büyük girdisini kaolin, kalsiyum karbonat gibi dolgu maddeleri oluşturmaktadır. Ülkemizde bu gibi maddelerin özellikle kaolinin, birkaç firma dışında kaliteli üretimleri olmadığı gibi yeterli üretimleri de yoktur. AB ve diğer Avrupa ülkelerinde kağıt maliyetini düşürmek ve aynı zamanda kaliteyi iyileştirmek için artan oranlarda dolgu maddesi kullanılmaktadır. Ülkemiz genelinde kaolin kullanımını yeterli düzeye getirmek önem taşımaktadır.

Tüm bunlarla beraber, kağıt sanayine eleman yetiştiren mevcut meslek okullarının programları yeni teknolojilere uygun olarak güncelleştirilmeli, uygulama ağırlıklı olmalı ve sektörle işbirliği içinde çalışır hale getirilmelidir. Üniversitelerin mühendislik bölümlerinin müfredatına kağıt sanayii ile ilgili dersler alınmalıdır. Konuda faaliyet gösteren ileri teknoloji sahibi ülkelerdeki benzer kuruluşlarla işbirliği önem taşımaktadır.

Küreselleşen dünya ekonomisine istenen düzeyde entegre olabilmek için teknolojinin bir parçasını üretme zorunluluğu vardır. Bunun için de Ar-Ge çalışmalarının fiilen yapılabildiği oluşumlara gereksinim vardır. Sektördeki bilgi birikimin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi, sektörde büyük eksikliği duyulan araştırma faaliyetlerinin etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için SEKA'nın özelleştirilmesi sırasında Ar-Ge laboratuvarlarının bu amaca yönelik olarak yapılandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülkemiz kağıt sanayinin, uluslararası alanda haklarını savunacak ve bu alanda başvurabileceği ulusal nitelikteki kurumsal yapının oluşturulması ve uluslararası hukuk konusunda uzman kişilerin yetiştirilerek sektörün hizmetine sunulması gerekli görülmektedir.

Devlet tarafından yapılan yasal düzenlemeler, etkin bir şekilde çalışacak denetim mekanizmaları ile desteklenmelidir. Yine aynı denetim mekanizmaları ile nitelik ve nicelik açısından kalitesiz ürünlerin ülkemize girişinde yüksek standartlar uygulanarak, kalitesizliğin sektöre yönelik haksız rekabeti önlemesi sağlanmalıdır.

KAĞIT-KARTON ÜRETİCİLERİ

FİRMA ADI	ADRES	İL	TELEFON	FAX
SEKA Türkiye Selüloz ve Kağıt Sanayii Müess. Müd.	41240 İzmit	Kocaeli	262-3213110	262-3213645
ÇOPIKAS Kağıt ve Oluklu Mukavva Kutu San. A.Ş.	Ankara Asfaltı 4. km 19040	Çorum	364-2350050	364-2350067
DENTAŞ Kağıt ve Oluklu Mukavva San. A.Ş.	Ankara Asfaltı 7. km PK 155 20000	Denizli	258-2680580	258-2681085
GÜRSOYLAR Kağıt San ve Tic A.Ş.	İnönü Cad. 24/2 Fabrika	Çorum Çorum	364-2136049	364-2136049
İPEK Kağıt San ve Tic A.Ş.	Büyükdere Cad. No 193 80640 Levent Fabrika	İstanbul Kocaeli	212-3399000 262-4528523	212-2697765 262-4521155
KAHRAMANMARAŞ Kağıt San ve Tic. A.Ş.	Kocayol Cad. İbrahim Ağa Sok. No:7 81110 Üstbostancı Fabrika	İstanbul K.Maraş	216-3629257 344-2360831	216-3725131 344-2360834
KARTONSAN Karton San ve Tic A.Ş.	Altan Erbulak Sok.No:10 Maya Han Kat:2-4 80300 Gayrettepe Fabrika	İstanbul İzmit	212-2177010 262-3350097	212-2113044 262-3350110
MARMARA Kağıt ve Ambalaj San ve Tic A.Ş.	Eski Büyükdere Cad. No: 29/5 80670 Maslak Fabrika	İstanbul Bilecik	212-2850247 228-2331011	212-2850234 228-2331065
METEKSAN Matbaacılık ve Teknik San Tic A.Ş.	Beytepe No:3 06530 Fabrika	Ankara Tekirdağ	312-2664410 282-3615785	312-2664150 282-3614176
MODERN KARTON San ve Tic A.Ş.	Millet Cad. No:90/5 34270 Fındıkzade Fabrika	İstanbul Çorlu	212-5348088 282-6555011	212-5339156 282-6555012
OLMUKSA Mukavva San ve Tic A.Ş.	Sabancı Center 4. Levent 80745 Levent Fabrika	İstanbul Edirne	212-2812151 284-2686425	212-2813747 284-2357892
SELKASAN Kağıt ve Paketleme Malz İmalat San ve Tic A.Ş	Organize Sanayi Bölgesi 2. Kısım PK 199 45001	Manisa	236-2332410	236-2331911
SİLAHTAR Kağıt ve Karton Sanayii	Cemalettin Efendi No: 13 Unkapanı-Fatih Fabrika	İstanbul İstanbul	212-5279160 212-5971019	212-5129377
TİRE KUTSAN Oluklu Mukavva Kutu ve Kağıt San A.Ş.	Bekleme Mevkii 35900 Tire	İzmir	232-5121156	232-5123871
TOPRAK Kağıt San A.Ş.	Halaskargazi Cad No: 301/4 80824 Şişli Fabrika	İstanbul Bilecik	212-3263200 228-3154300	212-2321558 228-3154305
VİKİNG Kağıt ve Selüloz A.Ş.	Hürriyet Cad. No:474 35800 Aliağa	İzmir	232-6160600	232-6160206

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Business Newsletter/Eylül-Ekim 1999 Cilt:7 Sayı:5
- DPT/Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı/Kağıt Sanayii Özel İhtisas Komisyonu Raporu
- Dünya Ekonomi/Politika
Kağıt-Matbaa-Basım/12.06.2000-03.05.2001
- Dünya Ekonomi/Politika
Kağıt-Matbaa-Basım/08.07.2000
- DTM verileri ve OAİB Kayıtları
- Financial Times Survey/World Pulp and Paper-December 7 1998
"A compelling case on paper"
- Garanti Yatırım/Kağıt Sektörü/16.10.2000
- New World/The Siemens Magazine/June 2001 No:2
- Selüloz ve Kağıt Sanayi Vakfı
- <http://www.pulpandpaper.net/>
<http://www.FT.com>
<http://www.igeme.org.tr/>
<http://www.paperonline.org/>
<http://www.paper-world.com>
<http://www.fas.usda.gov>